

samme historiske Grundlag, saa at alle Selveierne i Fyen og i Jylland, som i Sjælland, Volland og flere Steder, ere blevne det paa omtrent selvsamme Maade, og derved har der været den største Fordeel saavel for Eierne som for Fæsterne; deres Mellemværende har kunnet opgjøres paa eengang, og Muligheden paa et Gods for denne Opgjørelse for dem alle paa eengang har altid ligget i Billighed for Fæsterne, at deres Steder ikke have været dyrere, end at det var dem muligt at tilveiebringe det Samme i Renter af Kjøbesum, som de hidtil havde svaret i Fæsteafgift, med et saadant billigt Tillæg, som det har været dem muligt at tilveiebringe. Paa den Maade er det gaaet i Fortiden, og det var ingenlunde saa billigt, som det syntes at være; thi alle de Afhændelser, som skeete i gamle Dage, vare efter den Tids Priser meget høie, og det blev dem meget ofte haardt at komme igjennem dermed. Nu finder man, det var Ingenting, men det kommer af Tidsforandringen og andre Omstændigheder; altsaa, naar det nu skeer paa samme Maade, saa bliver det muligt, saa opfyldes og fortsattes Historien, hvorimod vi afbryde den ved at følge den indslaaede Vej fra 1846. Vi standse da Historien; der kommer ingen videre Overgang af Fæstegods til Selveiendom paa denne Maade, det er Kjendsgjerning; thi, naar man nu tverimod gaaer ud fra den Forudsætning, at saa og saa Meget er det Fæstested værd imellem Brødre, hvis det skulde sælges til Eiendom, da glemmer man derved ikke alene Omstændighederne, man glemmer, hvad det er, der handles om, at det nemlig ikke er Eiendom i den Tilstand, at det kan sælges for Tiden til Andre, og, som jeg sagde før, maaskee ikke endnu bliver salgbar i 50 Aar, men man glemmer her, hvad selv Hyrdebrenge vide. Naar f. Ex. 2 Drengte bytte Knive, som man brugte i gamle Dage, og hvor jeg selv var med, saa sagde den ene Dreng til den anden: den Kniv er ligesaagod som en ny, naar den bliver sleben, og den anden sagde: ja, min Kniv er ligesaa god som en ny, naar den faaer et nyt Skæft, hvad vil Du have for din? — De vidste her, i hvad Tilstand deres Knive vare, og de begjerede vel ligesaa meget, som en ny var værd, men de fik det

ikke; de vidste paa begge Sider, at sleben var den ikke, eller Skæft havde den ikke, altsaa de maatte tage dem i den Tilstand, de vare. Det Samme er Tilfældet med Fæstegodsets Værdi; Fæstegodset har Værdi som Fæstegods, med den Forpligtelse, at Fæsteren kan gjøre Brug af det for sin og Kones Levetid, og denne Vortsfælgelse ved Auction ved Fæsteledighed, som der nu speculeres paa, er en saa langsom Vej at gaae for Godseierne, at paa denne Vej ville de ikke indvinde Synderligt i deres Levetid, og der vil gaae lang Tid hen, inden der kan blive noget deraf. Fæsteren veed jo paa den anden Side, at han kan udhale sin Fæstetid, han kan gifte sig paa sine gamle Dage, og hans Enke kan faae Fæstet efter ham i ligesaa mange Aar endnu, og, naar vi see hen til hvad Brug han kan gjøre af Fæstet i en saa langsomme Tid, saa ville vi spørge, om der ikke her ved Værdien maa tages Hensyn til Omstændighederne, om man ikke maa tage Hensyn til Andet ved Prisen ved hvad der kaldes fri Handel og Wandel. Det er Forskjellen, saa de skulle blive nødte til at finde sig i Billighed paa begge Sider, hvis de ville udrette Noget til Fordeel for begge Parter.

David: Af hvad der idag er blevet anført til Støtte for, at det skulde være rigtigere at lægge en Vurdering af, hvad der med Billighed kan fordres i Indfæstning og i Afgifter, til Grund for Fæstestederne's Pris, hvorefter de skulde overdrages Fæsterne til Selveiendom, fremfor at gaae ud fra disse Steders Salgs værdi, udsunden af en Commission, til hvem der fra begge Sider forudsættes, at der skulde kunne skænktes den største Tillid — af Alt, hvad der for denne Betragtningssmaade idag er blevet anført, kan jeg saameget mindre finde Grund til at fravige den Betragtningssmaade, som jeg under Sagens 2den Behandling udtalte, som der idag ikke er fremkommet noget eneste Nytt i denne Sag, og som, hvad der herom fra et almindeligt Standpunkt er blevet sagt, ikke indeholder Andet end Gjentagelse af de efter min Overbeviisning uklare Anskuelser om Prisen overhovedet, og om de paa dens Bestemmelse indvirkende Momenter. Der er imidlertid fremkommet et Punkt, der paa en Maade har overrasket mig, fordi det staar i